

УДК 378.147:004.9

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА З МЕТОЮ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

(на прикладі підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії)

© Денисенко С. М.

Національний авіаційний університет

Інформація про авторів:

Денисенко Світлана Миколаївна: ORCID: 0000-0001-8785-7784; denisenko.svet@gmail.com; кандидат педагогічних наук; доцент кафедри комп'ютерних мультимедійних технологій; Національний авіаційний університет; пр. Космонавта Комарова 1, м. Київ, 03058, Україна.

У статті розглядається проблема патріотичного виховання в умовах використання мультимедійного освітнього середовища у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії у вищому навчальному закладі. Розглянуто можливості використання сучасних засобів навчання та освітніх технологій для розкриття виховного потенціалу навчальних дисциплін професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії з метою патріотичного виховання студентів. На прикладі дисципліни «Видавничий дизайн» визначено, що електронні освітні ресурси володіють потужним потенціалом для реалізації окресленої цілі. Їх використання надає широкі можливості в реалізації патріотичного виховання студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності, на лекційних і лабораторних заняттях, під час реалізації самостійної роботи, при залученні студентів до участі в соціально-значущих проектах патріотичного спрямування. Наведено приклади створеного ресурсу та розглянуто дидактичні можливості технології електронного портфоліо.

Ключові слова: електронний освітній ресурс, мультимедіа, мультимедійне освітнє середовище, патріотичне виховання.

Денисенко С. «Возможности использования мультимедийной образовательной среды с целью патриотического воспитания студенческой молодежи (на примере подготовки будущих специалистов издательства и полиграфии)»

В статье рассматривается проблема патриотического воспитания в условиях использования мультимедийной образовательной среды в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов издательства и полиграфии в высшем учебном заведении. Рассмотрены возможности использования современных средств обучения и образовательных технологий для раскрытия воспитательного потенциала учебных дисциплин профессиональной подготовки будущих специалистов издательства и полиграфии с целью патриотического воспитания студентов. На примере дисциплины «Издательский дизайн» определено, что электронные образовательные ресурсы обладают мощным потенциалом для реализации намеченной цели. Их использование дает широкие возможности в реализации патриотического воспитания студентов в процессе учебно-познавательной деятельности, на лекционных и лабораторных занятиях, во время реализации самостоятельной работы, при привлечении студентов к участию в социально значимых проектах патриотического направления. Приведены примеры созданного ресурса и рассмотрены дидактические возможности технологии электронного портфоліо.

Ключевые слова: электронный образовательный ресурс, мультимедіа, мультимедійная образовательная среда, патриотическое воспитание.

Denisenko S. "Possibilities use of multimedia educational environment for patriotic education students (for example training of future specialists publishing and printing)".

In article the problem patriotic education in conditions of use multimedia educational environment in the training of future specialists publishing and printing in higher education. Considered possibilities of using modern means of education and educational technology for the disclosure of potential of educational disciplines for the purpose of patriotic education of students in the process of professional training of future specialists publishing and printing. On the example of discipline "Publishing Design" determined that electronic educational resources have the strong potential for implementation of the outlined goals. Their use provides opportunities in the implementation of patriotic education of students in the teaching of at lectures and laboratory work, independent work, by means of attraction students to participate in socially significant projects patriotic. Described resource and educational opportunities of technology of electronic portfolio.

Keywords: electronic educational resources, multimedia, multimedia educational environment, patriotic education

Постановка проблеми. Для українського народу патріотизм – найбільша національна цінність, тому першочерговим патріотичним завданням освітян є виховання свідомого громадянина, «високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України» [1].

З огляду на останні події, що відбуваються в нашій державі, патріотичне виховання набуває особливої актуальності і має розглядатися не лише як окремий напрям виховної роботи, а стати обов'язковим компонентом професійної підготовки майбутніх фахівців, щоб випускники ВНЗ були гармонійними особистостями, генерацією нових морально-духовних розбудовників Вітчизни. Особливо це стосується підготовки фахівців для галузі видавництва і поліграфії, які у своїй подальшій професійній діяльності будуть займатися важливою і почесною місією: доноситимуть населенню освітню, наукову, культурну інформацію у формі друкованого чи електронного видання. І як вони це робитимуть, з огляду на професійні компетенції і громадську позицію, залежить від того, як було організовано навчально-виховний процес у ВНЗ, які пріоритети визначено.

Отже, при організації навчального-виховного процесу у вищому навчальному закладі педагогам потрібно дбати не лише про оволодіння студентами системою наукових знань, а насамперед цілісною національно-патріотичною культурою, духовністю, що можливо за умови перегляду концептуальних підходів до розуміння сучасного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Проблемі патріотичного виховання студентської молоді у ВНЗ приділена значна увага вітчизняних науковців. Різні аспекти цієї проблеми досліджені в дисертаційних роботах О. Абрамчук, Т. Анікіної, О. Жаровської, О. Стьопіної, в наукових працях Н. Коляди, О. Левіна, Н. Саєнко та ін. Сучасне освітнє середовище було предметом досліджень таких науковців як Л. Панченко, О. Ярошинської, І. Захарової, Д. Хорвата та ін. Питання професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії висвітлювали Б. Дурняк, Е. Лазаренко, О. Мельников, О. Розум, О. Пушкар, О. Сергієнко, О. Величко, П. Киричок, І. Миклушка та ін.

Проте питання патріотичного виховання в сучасному освітньому середовищі у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців досліджені не достатньо, що й зумовило актуальність нашої роботи.

Формулювання цілей статті. Основним завданням статті є дослідження можливостей реалізації патріотичного виховання в мультимедійному освітньому середовищі ВНЗ на прикладі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії.

Результати дослідження. Освітнє середовище вищого навчального закладу – професійно і особистісно стимулююче середовище, сукупність матеріальних, педагогічних і психологічних факторів вузівської діяльності, що спонукають суб'єктів освітнього процесу до професійно-

особистісного розвитку і саморозвитку [3]. Тобто освітнє середовище вузу – це сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, що з однієї сторони є засобом впливу на становлення та розвиток особистості, а з іншої – об'єктом перетворення у процесі формування внутрішнього світу суб'єкта при взаємодії з цим середовищем.

Наразі постає проблема розроблення нових форм освітнього середовища відповідно до зростаючих вимог глобального інформаційного суспільства. І найбільш перспективним виступає мультимедійне освітнє середовище – різновид освітнього середовища ВНЗ, визначальною рисою якого є технології мультимедіа, на основі яких реалізуються інтерактивні процеси навчання. Мультимедійне освітнє середовище, засноване на застосуванні інформаційно-комунікативних технологій, спроможне покращити якість навчання, полегшити керування навчально-виховним процесом, поширити використання інтегрованих міждисциплінарних навчальних програм, створити мотивацію самоосвіти й саморозвитку особистості студентів [2].

Створення такого середовища, сформованого довкола національно-патріотичної ідеї, – важливий крок у формуванні патріотичного виховання студентів. Таке середовище є комплексом сприятливих умов, стимулюючих мотивацію до патріотично направленої діяльності студентів, які одночасно є її учасниками, ініціаторами, організаторами і пропагандистами, і будується на принципах суб'єктності, активності, зацікавленості, добровільності. І тоді діяльність, направлена на формування патріотизму, набуває не стихійного, а свідомого характеру [3].

Патріотичне виховання студентів – це багатовимірний та багатокомпонентний інтегративний педагогічний процес, спрямований на формування цілісної системи якостей, які перетворюються в потреби служіння українському народу і Батьківщині [4].

При традиційному підході до навчання друкований підручник був основним засобом навчання і виховання, що спрямовувався на формування любові до рідного краю, виховання поваги до роду і народу, дотримання народних традицій, звичаїв, обрядів. У сучасному освітньому середовищі рівноправними за значенням підручника стають електронні освітні ресурси. Електронні освітні ресурси – це засоби освітньої діяльності, що існують в електронній формі, представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах і призначені для ефективної організації навчально-виховного процесу.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії на кафедрі комп'ютерних мультимедійних технологій Національного авіаційного університету широко використовують електронні освітні ресурси, що виступають одним із головних елементів мультимедійного освітнього середовища кафедри. Саме сучасні засоби навчання: мультимедійні презентації, електронні конспекти лекцій, електронні підручники і посібники дозволяють у повній мірі розкрити виховний потенціал навчальних предметів із метою патріотичного виховання студентів.

Патріотичне виховання студентів здійснюється, перш за все, у процесі навчально-пізнавальної діяльності: на лекціях, лабораторних і практичних заняттях. Вважається, що найдоцільніше реалізовувати патріотичне виховання на заняттях із рідної мови та літератури (прищеплюючи молоді любов до рідного слова), історії (наводячи приклади героїчного минулого народу), географії (демонструючи красу рідного краю), культурології (знайомлячи з культурним і мистецьким надбанням народу). На лекціях і практичних заняттях із соціально-гуманітарних дисциплін існує безліч можливостей для реалізації завдань патріотичного виховання студентів. Насамперед це зміст, ілюстративний текстовий матеріал для різних видів самостійних і контрольних завдань, письмових творчих робіт [4].

Проте патріотичне виховання можна реалізовувати і на заняттях із професійної підготовки. Наприклад, дисципліна «Видавничий дизайн». Здавалося б, про яке патріотичне виховання можна говорити, коли головна мета дисципліни – навчити студентів застосовувати композиційні закони і засоби при оформленні друкованих видань. Але мету вивчення дисципліни «Видавничий дизайн» реально в повній мірі досягти, розв'язуючи одночасно завдання патріотичного виховання. Значною мірою цьому сприяють сучасні засоби та технології навчання, які можна повноцінно реалізувати в умовах мультимедійного освітнього

середовища.

Розглянемо приклади, що демонструють цю позицію. Так, при розгляді теми «Плакат», в електронному посібнику можна навести велику кількість прикладів вітчизняних плакатів, які не лише допоможуть розкрити питання заняття і наочно підкріпити текстовий матеріал, а й побічно продемонструють студентам красу і велич Батьківщини, пробудять любов до рідної мови, спонукатимуть до турботи про землю (рис. 1, 2).

Рис. 1. Фрагменти електронного освітнього ресурсу з елементами патріотичного виховання

Рис. 2. Фрагменти електронного освітнього ресурсу з елементами патріотичного виховання

Інший приклад використання виховного потенціалу дисципліни «Видавничий дизайн» із метою патріотичного виховання студентів. При розкритті питання «Елементи книжкового комплексу» в електронному освітньому ресурсі поряд із зразками світової поліграфії можна представити приклади оформлення української книги, показавши студентам, що вітчизняні книги минулого і сьогодення – це унікальні взірці друкованих видань (рис. 3).

Рис. 3. Фрагменти електронного освітнього ресурсу з елементами патріотичного виховання

При такому підході студенти не лише постійно перебувають під впливом кращих здобутків українського книгодрукарства, але й постійно взаємодіють із минулим надбанням як творці сучасної української видавничо-поліграфічної справи. Таким чином, у студентів формується почуття гордості за національну книгу, майстрів друкарської справи, що творили справжні шедеври, свою майбутню професію.

Одним із дієвих способів формування позитивних якостей у молоді є звернення до авторитету відомих особистостей, що досягли значних здобутків у професійній кар'єрі, у спорті, культурі чи мистецтві. Вони своїм прикладом надихатимуть студентів на любов і відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам, бути гідними громадянами, шанувати рідну мову, народні традиції, поважати загальнолюдські цінності.

Цей фактор також було враховано при створенні ЕОР «Видавничий дизайн». При вивченні різних тем, наводячи приклади щодо специфіки оформлення видань, широко використовувалися зразки поліграфічної продукції, де головним елементом виступали зображення видатних історичних постатей та сучасників (рис. 4).

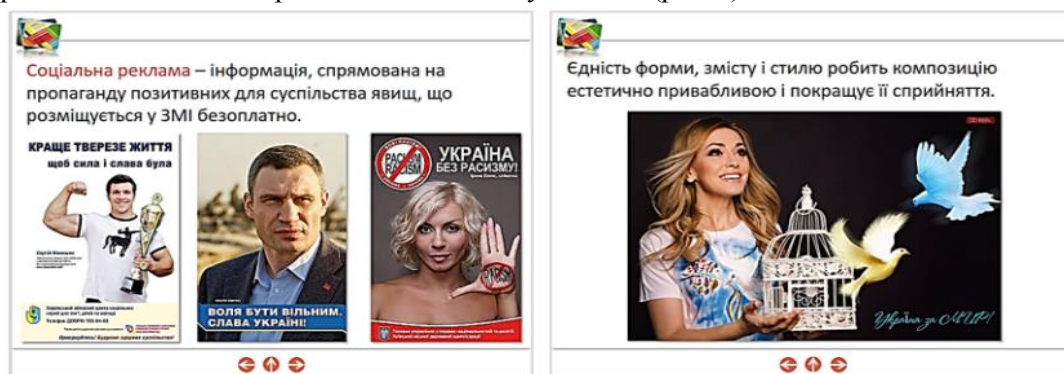

Рис. 4. Фрагменти електронного освітнього ресурсу із зображеннями відомих сучасників

Іншим способом патріотичного виховання є залучення студентів до участі в соціально-значущих проєктах патріотичного спрямування [5].

У мультимедійному освітньому середовищі це можна реалізувати за допомогою сучасних освітніх технологій, зокрема технології електронного портфоліо.

Електронне портфоліо – це колекція матеріалів, представлена в цифровому вигляді на веб-сайті або електронних носіях, що складається з текстових, графічних або мультимедійних елементів і демонструє набутий досвід і досягнення студента в процесі навчальної діяльності. Головна ціль електронного портфоліо – відобразити розвиток студента, рівень його навчальних досягнень, інформаційно-пошукову діяльність, самоорганізацію і самодисципліну.

Дисципліна «Видавничий дизайн» передбачає виконання лабораторних робіт, головна мета яких – формування вмінь і практичних навичок оформлення різних видів поліграфічних видань, відповідно до принципів і законів дизайну. Обґрунтований вибір завдань для лабораторних робіт дозволить у повній мірі реалізувати цілі патріотичного виховання. Так, якщо тема заняття «Дизайн плакату», завданнями можуть бути створення серії плакатів «Рідна мова», «Бережи довкілля», «Захисти Вітчизну» тощо; на занятті «Дизайн логотипу» доцільно поставити завдання розроблення візуального коду рідного міста, логотипу соціального фонду чи емблеми з патріотичним спрямуванням. А оформити результати напрацювань як аудиторних, так і науково-пошукових студенти зможуть у вигляді електронного портфоліо (презентації, веб-сторінки), що дозволить прослідкувати їхнє професійне зростання.

Методично вірно організований захист портфоліо зі спільним обговоренням, по-перше, покаже рівень самопрезентації студентів. По-друге, сприятиме створенню україномовного середовища, адже фахівець із вищою освітою має бути не тільки зразком у професійній галузі, а й носієм і пропагандистом культурної поведінки, культури спілкування. Важливо постійно підкреслювали значення знання мови для підвищення загального рівня знань, опанування

професії, міжособистісного спілкування, а також для усвідомлення національної приналежності, причетності до культурних надбань українського народу та загальнолюдських духовних цінностей [4]. По-третє, підніме важливі аспекти національно-патріотичної культури та духовності. Розміщені на сайті такі доробки збагатять освітнє середовище кафедри та дозволять ознайомитися з напрацюваннями всім бажаючим.

Висновки. Таким чином, сучасне мультимедійне освітнє середовище володіє не лише дидактичним потенціалом, а й потужними можливостями реалізації патріотичного виховання. Електронні освітні ресурси, що виступають його головним елементом, мають суттєві переваги у порівнянні з друкованим підручником, зокрема це можливість надання великої кількості візуального супроводу, що робить навчання наочним, цікавішим та емоційнішим, а виховний вплив на студентів сильнішим. Електронний освітній ресурс можна безкоштовно регулярно оновлювати, вносити зміни, роблячи його актуальним, що складно реалізувати з підручником. Крім того, володіючи нелінійною структурою, він дозволяє швидко переходити до потрібного місця, а технології мультимедіа надають можливість представляти матеріал за допомогою різних медіазасобів.

І головне, сучасне освітнє середовище, сповнене електронними освітніми ресурсами, реалізовує підхід «навчання будь-де і будь-коли», а відтак і завдання патріотичного виховання в такому середовищі також можна реалізовувати без обмежень у часі і просторі.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр. : указ Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>.
2. Грицук Ю. В. Дистанційна освіта як компонент мультимедійного освітнього середовища ВНЗ [Електронний ресурс] / Ю. В. Грицук, О. В. Грицук – Режим доступу: <http://ccjournals.eu/ojs/index.php/nocote/article/download/161/152>.
3. Новиков В. Н. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор / В. Н. Новиков // Психологическая наука и образование : электронный журнал. – 2012. – № 1.
4. Абрамчук О. В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів : монографія / О. В. Абрамчук, М. М. Фіцула. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 147 с.
5. Жаровська О. П. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / О. П. Жаровська; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2015. – 20 с.

References

1. Президент України 2015, *Pro Stratehiyu natsionalno-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi na 2016-2020 rr.*, Ukaz vid 13 zhovtnya 2015 roku no. 580/2015, <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>>.
2. Hrytsuk, YuV & Hrytsuk, OV, *Dystantsiyna osvita yak komponent multymediynoho osvitnoho seredovyshcha VNZ*, <<http://ccjournals.eu/ojs/index.php/nocote/article/download/161/152>>.
3. Novykov, VN 2012, 'Obrazovatel'naja sreda vuza kak professionalno i lichnostno stimulirujushhij faktor', *Psihologicheskaja nauka i obrazovanie*, no. 1.
4. Abramchuk, OV & Fitsula, MM 2008, *Patriotychne vykhovannya studentiv vyshchychh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv*, UNIVERSUM-Vinnytsya, Vinnytsya.
5. Zharovska, OP 2015, *Patriotychne vykhovannya studentiv v osvitno-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho universytetu*, Kand.ped.n. abstract, Vinnytskyy derzhavnyy pedahohychnyy unyversytet imeni M Kotsyubynskoho, Vinnytsya.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2015р.